

**R.P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, É Societate Iesv, Jn
Collegio Romano Eivsdem Societatis Olim Theologiae
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Dispvtaiones
Scholasticae, & Morales, De virtute, & ...**

Lugo, Juan de

Lvgdvni, 1666

Sect. I. De obiecto materiali fugæ: vbi de peccato, actuali, originali,
habituali, & dimisso, imperfectionibus, & actu materialiter malo, an sint
objectum Pœnitentiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82358](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82358)

SECTIO I.

De obiecto materiali fugæ: Ubi de peccato actuali, habituali, originali, dimisso, imperfectionibus, & actu materialiter malo, an sint obiectum pœnitentia.

Hoc ergo supposito de obiecto materiali prosecutionis, restat nunc videre de altero obiecto materiali fugæ, & detestationis. De quo in primis certum est, comprehendere peccatum mortale proprium, ut potè quod omnino turbat pacem hominis cum Deo: quæ ratio communis est omnibus peccatis, & ideo omnia possunt per pœnitentiam odio haberi. Dices: Aliquando potest homo peccare non attendendo ad rationem offensæ diuinæ, quæ ibi inuenitur, & per consequens illud peccatum non haberet tunc malitiam offensæ diuinæ formaliter; ergo pœnitentia non posset ex odio offensæ diuinæ detestari illud peccatum?

Respondeo negando consequentiam, nam si illud re vera est peccatum, Deus utique offenderetur, licet ego ignorarem illum offendi: quod in peccato veniali verissimum iudico posse de facto contingere: & ratio est, quia ad hoc ut Deus offendatur ex meo facto, sufficit inuenire in me aliquam malitiam, ratione cuius rationabiliter indignatur contra me: ad hoc autem non est necesse, quod ego sciam, Deum offendi illo peccato: ergo si detur in me aliqua malitia sine attentione ad Dei offensam; id sufficit, ut Deus etiam indignetur contra me, & per consequens, ut offendatur ex mea malitia: sicut pater etiam in humanis iustè indignatur ex filij crimine, licet filius non attenderit ad offensionem Patris, quæ inde posset subsequi, & ideo potest filius postea dolere de illo crimine, quia patrem offendit. Similiter ergo potest pœnitentia dolere de omni peccato, quatenus offensio fuit Dei, licet patratum fuerit sine attentione ad diuinam indignationem inde orituram. An verò possit committi peccatum mortale cum ignorantia, vel inaduerentia invincibili de offensa Dei? dixi latè disp. 7. de Incarnat. sect. 5. & 6.

De peccatis venialibus.

Dubium est de venialibus: quæ simpliciter, & absolute non videntur esse offensa Dei, sed solum secundum quid; nec videtur turbare pacem Dei cum homine, nec tollunt eius amicitiam, ergo virtus, quæ formaliter intendit conservare, & reputare pacem cum Deo, non potest habere hæc peccata pro obiecto detestationis. Aliquibus Recentioribus videtur probabile pœnitentiam specialem virtutem non habere pro obiecto venialia, quia pœnitentia in eorum sententia tendit formaliter in bonum compensationis, non cuiuscunque, sed inæqualis; per hoc enim differt à iustitia propriè dicta; ergo non potest velle compensationem pro venialibus, hæc enim potest esse omnino æqualis. Hoc tamen, licet consequenter dicatur ad sua principia, sed discedit à sensu omnium Theologorum, & Patrum, qui de pœnitentia semper, tanquam de una virtute loquuntur, quæ se ad omnia peccata potest extendere: alioquin quando aliquis certus est de peccato, debius tamen de gravitate, aut levitate illius, non potest per virtutem pœnitentiæ illud detestari. Dicendum ergo est omnino, eandem virtutem se ad utraque peccata extendere, & habere motuum aliquod

B 4

utrisque

fumus appellare fugæ; id est peccata, quæ detestatur tanquam ea, quæ turbant pacem cum Deo, & ideo appellantur materia pœnitentiæ; id est, materia circa quam ipsa versatur. De utroque obiecto materiali dicemus breviter in hac disputatione.

Et quod attinet ad primum, Regula generalis est, ea omnia cadere posse sub obiecto materiali pœnitentiæ, quæ videntur necessaria, vel utilia ad diuinam pacem vel conservandam, vel reparandam. Hinc est, posse Pœnitentiam ad hunc finem imperare actus aliarum virtutum: v.g. actum charitatis, qui sit contritio perfecta: actum doloris ex desiderio salutis, qui sit attritio, & alios omnes, qui ad hoc intentum possint deservire. Imò, & proprios ipsius pœnitentiæ actus potest non solum elicere, sed imperare: cum enim actus ipsius pœnitentiæ, quo ex proprio motu detestatur peccata ut offensiva Dei, utilis etiam sit ad obtinendam veniam: poterit bene eadem pœnitentia ex desiderio pacis illum actum reflexum, sicut de Logica dici solet, quod non solum dirigat actus aliarum scientiarum, sed etiam proprios per alios actus reflexos ipsius Logica.

Maius debium esse potest, an possit pœnitentia ad suum finem eligere etiam actus alienos, v.g. ieiunia, & preces aliorum hominum, an solum actus proprios? Negant aliqui Recentiores, quia pœnitentia est quasi resipiscencia, quæ non tendit ad tollendam offensam utcumque, sed per retractationem, & satisfactionem propriam: alioquin non esset pœnitentia. Consequenter tamen ad ea, quæ de obiecto formali dicta sunt, dicendum est, posse etiam pœnitentiam eligere actus alienos ad suum finem. Cum enim intendat habere Deum placatum, & pacatum, & ad hoc possint deservire preces, & satisfactiones alienæ saltem de congruo, non est cur non possit illas eligere sicut iustitia, quia intendit æqualitatem cum proximo, ad quam deferuit etiam solutio ab alio facta, potest eam velle non minus, quam propriam.

Dices: pœnitentia non intendit habere Deum placatum utcumque, sed per satisfactionem propriam, quantum fieri possit: sicut iustitia non intendit tollere inæqualitatem utcumque, sed per æqualem compensationem, non enim videtur pertinere ad iustitiam obtinere à creditore condonationem debiti, licet non minus tollatur iniuria eâ condonatione, quam solutione; ergo eodem modo de pœnitentia dicendum est, intendere æqualitatem cum Deo non utcumque, sed per satisfactionem propriam, quantum fieri possit.

Respondeo; Imò ex ipso iustitiæ exemplo arguitur pro nobis, quia cum iustitia intendat non retinere alienum invito Domino, & ad hunc finem deserviat non minus condonatio creditoris, quam restitutio; non videtur negandum, quin ex motu iustitiæ possit debitor petere à creditore debiti condonationem, ut medium utile ad tollendam iniuriam: quod eodem modo de pœnitentia dicendum est, quæ formaliter intendit non habere Deum rationabiliter iratum, ad quod potest velle satisfactionem, veniæ petitionem, & aliorum etiam preces, & satisfactiones, hæc enim omnia sunt media utilia ad eum finem: Neque obstat pœnitentiam senare resipiscenciam, seu retractationem: quia in primis posset homo ex resipiscencia, & odio peccatorum desiderare satisfactiones alienas, ut utiles ad placandum Deum: deinde non est necesse, virtutem pœnitentiæ habere denominationem pœnitentiæ quoad omnes suos actus, ut infra videbimus.

utque commune, sub quo illa fugiat, scilicet offensam Dei, præscindendo à gravi, & leui. Sicut alie virtutes fugiunt obiectum contrarium, etiam in materia leui; v.g. temperantia gulam etiam lenem, iustitia furtum etiam leue, & sic de alijs. Similiter ergo pœnitentia fugit offensam etiam leuem Dei. Nam licet peccatum veniale non extinguat amicitiam Dei, nec expellat gratiam habitualem, verè tamen offendit aliquo modo Deum, & reddit illum auersum, & rationabiliter indignatum, licet leui auersione, & indignatione; quare sicut in humanis virtutibus, quæ inclinatur ad conservandam pacem cum alijs, non solum curat tollere iurgia, & offensiones graves, sed etiam leues, quæ pacem leniter turbare possent, vel querelas rationabiles fundare etiam in minimis: ita virtus pœnitentiæ, quæ hanc æqualitatem, & pacem cum Deo tuetur, curat vitare etiam eius offensam & indignationem in leuibus, & dolet de illius iactura etiam leuissima.

De imperfectionibus.

Hinc potest oriri dubium: an pœnitentia extendatur ad dolendum etiam de imperfectionibus? Loquimur autem de imperfectionibus, prout distinguuntur à culpa, & peccato: quando quis, v.g. committit actum perfectiorem, vel consilij ad quem non tenebatur. Certum est, has meras imperfectiones non esse materiam sacramenti Pœnitentiæ; nam forma illius sacramenti est absolutio à solis peccatis. Certum etiam est, has imperfectiones non reddere Deum positivè auersum ab homine; quia ubi non est culpa, non est Dei auersio, & indignatio. Certum etiam videtur, his imperfectionibus non correspondere directè penam aliquam; hæc enim est correlativa culpa, & ubi culpa non est, non est etiam dignitas pœnæ; Ex quibus consequenter fieri videtur, virtutem pœnitentiæ non posse detestari has imperfectiones, tanquam immediatè turbatrices pacis hominis cum Deo, vel tanquam Dei offensas.

Cæterum adhuc videtur pœnitentia exercere posse aliquem odij actum circa has imperfectiones, quasi circa oppositas saltem mediâtè cum Dei pace, quam conservare intendit. Nam licet propter ipsas non auertatur Deus positivè ab homine, ut ita dicam; auertitur tamen quasi negativè, id est minus convertitur ad ipsum, & licet non irritetur positivè ad puniendum; tamen deobligatur ad danda auxilia efficacia, & vberiora, quæ negatio, licet non sit positivè, & in rigore pœna; est tamen quasi indirectè propter imperfectionem quasi propter removens prohibens; & ita illa imperfectio videtur indirectè disponere ad culpam quæ ex negatione auxilij efficacis consequitur, quare sub hac ratione potest odio haberi à pœnitentia, tanquam dispositio remota inducens indirectè culpam & offensionem Dei, & sub eadem ratione potest virtus pœnitentiæ vitare imperfectiones, & ab illis accuratè cavere.

Hinc etiam intelliges, quo sensu pœnitens petat à Deo veniam harum imperfectionum, & coret etiam pro illis satisfacere: non enim ideo petit veniam, quia supponat Deum positivè iratum: sed quia existimat, Deum negativè auersum, hoc est, minus convertit manere ad specialia beneficia, quæ aliquin benigne conferret; ideo curat pœnitens satisfactionibus, & obsequiis compensare, quod per negligentias perdidit de benevolentia Dei, & eius sibi animo conciliando, ut habeat sibi Deum in eo statu, in quo fuisset, si non imperfectè, & negligenter, sed perfectè, & exactè in eius obsequio se gessisset, quod totum cadere potest sub motivo pœnitentiæ, ut dixi.

De peccato habituali, & originali.

P. Suarez in præfati disp. 2. sect. 5. num. 11. constituit discrimen inter peccatum habituale, & originale in ordine ad pœnitentiam; quod habituale quia voluntarium est, pertinere possit ad pœnitentiam præcisè consideratam: originale verò, quia non est ex actione nostra, sed ex peccato Adæ; solum possit pertinere ad pœnitentiam latè sumptam, prout potest exercere actum odij circa illud, tanquam circa statum iniustitiæ erga Deum, vnde cumque ortum habuerit. Quoad secundam partem facilius concedam, posse virtutem pœnitentiæ detestari culpam originalem, ut oppositam paci cum Deo, & ut offensam suam divinæ Maiestatis; non tamen posse exercere actum retractationis circa illam, quia non potest aliquis propriè, & physicè retractare, quod ipse physicè non fecit, licet de hoc ipso posset aliquis dubitare: quia formaliter loquendo, pœnitentia solum videtur velle non dare Deo occasionem auersionis, ergo non possum per hanc virtutem dolere de occasione à me non data, sed ab alio, qualis est culpa originalis; de hoc tamen non multum contendam, quia potest hæc virtus detestari fortasse offensam Dei vnde cumque proveniat, & sine illa limitatione si formaliter solum intendat bonum pacis; hoc est, non habere Deum inimicum, cui bono adversatur culpa originalis.

Cæterum quoad primam partem de peccato habituali, non satis capio, quomodo possit esse obiectum retractationis: loquor autem de habituali prout distinguitur ab actuali. Nam suppono, habituale peccatum nihil aliud esse, quam actuale præteritum prout moraliter perseverans: censetur autem perseverare quando non condonatur à Deo, vel per satisfactionem tollitur ut infra disp. 7. latius explicabimus: itaque habituale addit supra actuale præteritum illam carentiam condonationis divinæ. Si ergo loquamur de peccato actuali præterito, quod includitur in habituali, certum est, esse obiectum retractationis: si verò sermo sit de illo, quod habituale addit supra actuale, non video, quomodo possit esse obiectum retractationis; nam illud est mera negatio condonationis Dei, ut dixi, quam non possum ego retractare, cum non sit actio mea, sed Dei. Possum sanè de habituali ut habituali dolere, quatenus formaliter tollit pacem divinam; possum intendere illius ablationem, & satisfacere pro illo; quod etiam de originali eodem modo dicendum est: cæterum retractare illud ut habituale est, non possum; sicut nec possum reatum pœnæ ex peccato ortum propriè retractare, licet possum retractare culpam actualem, ex qua ortus fuit ille reatus: sic etiam possum retractare peccatum actuale, ex quo oritur habitualis macula: cæterum ipsam habitualitatem, (ut ita dicam) inde ortam retractare non possum.

Dices: Veniale habituale ut habituale dicit negationem satisfactionis quam possum exhibere, ergo illud ut habituale possum retractare.

Respondeo veniale ut habituale non dicit solum carentiam satisfactionis, sed etiam carentiam condonationis Dei, quæ etiam sine satisfactione sufficeret. Item carentia satisfactionis meæ aliquando non erit libera, & per consequens per se loquendo non est obiectum retractationis: v.g. si propter carentiam usus rationis, vel propter oblivionem inculpabilem non satisfeciisti. Denique carentia satisfactionis, etiam si sit libera, potest non esse culpabilis; cum non sit semper obligatio satisfaciendi: ergo non potest retractabilis per pœnitentiam eo modo, quo retractari possunt peccata,

De peccato dimisso.

Certum etiam est, peccatum dimissum posse esse obiectum penitentiae, quod possit retractare, nam condonatio illius non tollit, quod ego possim velle non fecisse illud peccatum, ne offenderem Deum; sicut etiam post vulneris, vel morbi curationem possum dolere de causa, quam dedi vulneri, vel morbo contrahendo. Dubium tamen est, an possit penitentia velle compensare, & satisfacere pro peccato iam dimisso: Et quidem, si remissio peccati ignoretur, vel sit dubia; certum est, posse velle satisfacere pro illo: posse item velle satisfacere sub conditione, si dimissum non sit: Difficultas est, an qui est omnino certus de remissione peccati, possit adhuc velle pro illo vltius satisfacere: videtur enim non posse, quia ubi non est debitum, non potest esse satisfactio; ergo si peccatum est omnino condonatum & debitum extinctum, non potest penitentia velle satisfactionem absolutam pro illo. Adhuc tamen dicendum videtur, posse virtutem penitentiae elicere actum circa peccatum dimissum, non solum retractando, & detestando illud, (quod fortasse sufficeret, ut illud posset esse materia sacramenti Penitentiae) sed etiam quo velit satisfacere, & compensare pro illo: ut ex alio titulo extinguatur. Hoc enim videtur commune aliis virtutibus, ut possint suo debito satisfacere, vel adaequatè, vel abundanter: v.g. gratitudo potest velle retributionem maiorem, quam exigeret beneficium acceptum; item obedientia potest velle audire duo Sacra, ut satisfaciatur abundantius precepto audiendi Sacrum: iustitia item potest velle tribuere infamato honorem, plusquam exigeretur ad tollendam infamiam. Aliud enim est ad quid virtus obliget, & quod est necessarium ad intentum illius: aliud verò, ad quid perfectio illius virtutis moueat. Obligat quidem iustitia; v.g. ad retributionem honoris aequalis cum infamia illata; mouet verò perfectio iustitiae ad maiorem honorem retribuendum: sicut Zachæus, qui si quemquam in aliquo defraudauerat, reddebat quadruplum: ita penitentia non obligat; nisi ad extinguendum adaequatè debitum peccati, atque ideo extincto debito per condonationem, cessat obligatio compensandi: at verò potest perfectio penitentiae mouere adhuc ad satisfactionem abundantiorē exhibendam. Quare quoad hoc differt ille qui non peccauit, ab eo, qui peccauit, licet peccatum sit iam omnino ablatum: nam ille primus non potest penitere, ob defectum obiecti penitentiae: hic verò secundus, licet iam non habeat debitum obligans, habet tamen titulum pro quo possit abundantius, & perfectius satisfacere: sicut etiam Christus pro nostris peccatis satisfecit abundantius, quam necessitas exigeret.

De actu materialiter malo.

Potest etiam dubitari, an virtus Penitentiae odio habeat peccata, non solum, quando sunt cum aduertentia, & ideo sunt verè peccata, sed etiam quando ex ignorantia, vel inaduertentia excusantur, & non sunt peccata formaliter, sed solum materialiter. Verbi gratia irreuerentiam Deo factam sine aduertentia, vel blasphemiam, aut perurium sine attentione sufficienti ad culpam? Videtur enim hæc etiam pertinere posse ad obiectum penitentiae. Nam alie virtutes non solum habent odio obiecta opposita, quando cum aduertentia admittuntur, sed omni prorsus modo, v.g. iustitia odio habet nocumentum proximi, quomodo locumque fiat: temperantia odit ebrieta-

tem etiam casualem, & sic de aliis. Ratio autem est, quia eiusmodi obiecta non ideo sunt mala, quia prohibita; sed potius è contra ideo prohibita, quia mala; ergo antecedenter ad attentionem quâ quis attendit ad eorum malitiam, iam in ipso obiecto inuenitur malitia obiectiua, quæ possit terminare odium virtutis oppositæ. Quamuis ergo non inueniatur culpa sine aduertentia; inuenitur tamen illa malitia obiectiua, ad quam si aduerteret homo, contraheret malitiam formalem, & culpam, & illa malitia obiectiua est, quam odio habet temperantia, v.g. scilicet, indecentia ebrietatis cum natura rationali præcindendo ab aduertentia, vel inaduertentia, ergo penitentia etiam poterit odio habere, & detestari eos actus propter rationem communem offensæ materialis Dei.

Nihilominus, quidquid sit de aliis virtutibus, dicendum est, eiusmodi actus non pertinere immediate ad obiectum penitentiae: quia seclusa aduertentia necessaria ad culpam, non manet ratio offensæ diuinæ, quam penitentia detestatur: & hoc est discrimen penitentiae ab aliis virtutibus supra adductis, quod illæ præcindendo ab aduertentia, vel inaduertentia, habent in obiectis contrariis malitiam formalem, quam odio habeant: v.g. temperantia inuenit in ebrietate præcindendo ab aduertentia, malitiam indecentiæ cum natura rationali, quam malitiâ odit temperantia, & sic de aliis: at verò penitentia est virtus quasi reflexa, quæ odit malitiam, & indecentiam offensæ diuinæ: offensæ autem nullo modo potest præcindere ab aduertentia: ideo seclusa aduertentia, non restat ibi in eo actus malus illud, quod formaliter detestatur penitentia. Sicut si poneretur aliqua virtus, cuius proprium munus esset, prohibere ne homo operetur contra conscientiam: sanè hæc virtus nulum actum posset detestari, nisi enim, qui fieret cum aduertentia, alioquin enim non fuisset contra conscientiam, & per consequens non caderet sub obiecto illius virtutis: sic se habet penitentia, quæ cum solum habeat odio offensam Dei, non potest odisse actum indeliberatum, quia ille non est offensæ Dei.

Adde, si cum debita proportionem loquamur, eandem rationem inueniri, quod ad hoc attinet, in penitentia, & in aliis virtutibus: Nam sicut iustitia v.g. odio habet nocumentum proximi, præcindendo ab aduertentia, vel inaduertentia ad malitiam iniuriæ; sic penitentia odio habet offensam Dei præcindendo ab aduertentia, vel inaduertentia ad rationem offensæ: requiritur sanè ad hoc ut detur offensæ Dei, quod peccator aduertat ad aliquam malitiam obiectiua: alioquin non peccaret: Ceterum, licet non aduertat, illo peccato offendi Deum: potest intervenire offensæ Dei, & peccatum saltem veniale, ut supra diximus; & hanc offensam etiam factam sine aduertentia ad malitiam offensæ potest detestari postea Penitentia, sicut iustitia potest detestari iniuriam proximi factam sine aduertentia ac malitiam iniuriæ, & ita quoad hoc pares sunt; differunt tamen, quia iniuria illa materialis potest esse obiectum iustitiæ, etiam præcindendo ab omni aduertentia ad aliquam malitiam; offensæ verò non potest esse obiectum penitentiae, nisi fiat cum aduertentia ad aliquam malitiam, quia aliter nullo modo erit offensæ Dei, ut dictum est.

Imò si res attentè consideretur, adhuc penitentia intra proprium obiectum sistens est similior cæteris virtutibus quoad hoc; quia cum penitentia procuraret reparare pacem, & placare Deum propter bonum pacis; hinc est, quod penitentia possit odio habere negligentiam in procuranda hac Dei placatione & reconciliatione, etiam si ex inaduertentia, & obliuione, ac inculpabilitate contin-

gar, hominem non curare de placando Deo, & de satisfactione pro peccato: quia nimirum malum, quod pœnitentia invenit in indignatione Dei, idem etiam perseverat, quamvis homo invincibiliter obliviscatur, vel ignoret, se esse in peccato habituali. Unde formaliter loquendo pœnitentia convenit aliis virtutibus quoad hoc, quod est habere odio malum inimicitiae divinae quomodocumque illa contingat; licet differat quasi materialiter in eo, quod offensâ divina non potest in primo fieri esse sine aliqua hominis advertentia ad aliquam malitiam obiecti.

20. Dixi tamen, actum illum materialem peritij, v.g. sine culpa patratum non pertinere immediatè ad obiectum pœnitentiæ: non enim nego, pertinere posse quasi immediatè: nam illi actus etiam ex inadvertentia facti generant habitum, & disponunt, ut facilius similes actus postea etiam cum aliqua advertentia fiant, quibus Deus offendatur: quare sub hac ratione possunt à pœnitentia odio haberi, non quidem quatenus Deum offendunt, sed quatenus disponunt saltem remotè ad Dei offensam.

21. Hinc infero, actus externos malos, sicut non sunt intrinsecè, sed extrinsecè mali malitiâ formali moralis, & peccaminosi, quatenus denominantur à voluntate mala à qua procedunt, sic pœnitentiam illos detestari extrinsecè, & denominativè: non enim doleo, quod posita voluntate interna sequutus fuerit necessariò actus externus; hoc enim non turbavit pacem cum Deo; sed doleo, quod positis fuerit ille actus dependenter à voluntate interna mala, quæ formaliter fuit, quæ turbavit pacem cum Deo; & ideo ratione illius habentur odio actus externi.

SECTIO II.

De peccatis alienis, & de reatu pœnitentiæ, an sint obiectum pœnitentiæ?

22. Maior est difficultas de peccatis alienis, an possimus ea ex pœnitentia detestari, quatenus Deum offendunt: non quærimus an possimus ea retractare? Certum enim est; non posse cadere sub nostram retractionem id, quod à nobis factum non est, ut supra dixi; sed quæritur est, an ex virtute pœnitentiæ possimus de eis dolere, ea odio habere, & procurare ne fiant: Pro utraque parte est difficultas, nam aliæ virtutes non solum videntur inclinare ad desiderandam honestatem sui obiecti illi subiecto, cui insunt; sed etiam aliis. Sic enim docet experientia, castum desiderare castitatem in aliis, sobrium sobrietatem, iustum iustitiam, & sic de cæteris: ergo pœnitens non solum vult non offendere Deum, sed etiâ, ne Deus ab aliis offendatur: nam turpitudine offensæ, quam odio habet, eadem est in aliis, ac in se. Ideo P. Suarez in præfati disp. 1. sect. 1. n. 9 quæ sequitur P. Cornu in præfati disp. 1. dub. 3. extendunt habitum pœnitentiæ ad peccata aliena, non tamen sub denominatione pœnitentiæ; ut sic enim dicit actus retractionis, quæ solum potest esse de peccatis propriis.

23. Pro contraria verò parte esse videtur communis Theologorum sensus cum S. Th. in 4. d. 17. q. 1. art. 2. qui dicunt, pœnitentiâ debere esse de peccatis propriis: quis enim dicat, esse humilem, qui vult alios esse humiles, aut esse abstinentem, qui vult alios ieiunare: alioquin Deus diceretur humilis, & pœnitens, quia vult nos esse humiles, & pœnitentes, & Angeli etiam essent abstinentes, quia volunt nos abstinentes: ergo pœnitens non est qui vult alios satisfacere pro suis offensis, sed qui satisfacit pro propriis.

Vides difficultatem utriusque partis: quæ meo iudicio probat, in utraque esse aliquid veripro cuius explicatione nota, posse nos loqui vel de habitu acquisito pœnitentiæ, vel de infuso si sermo sit de habitu acquisito; ego existimo, illum partialiter deservire ad odium peccati alieni; non tamen totaliter: quod ut explicem, suppono, illum habitum esse dissimilem, nam facilitas illa, & propensio, quam experimur exercitio actuum comparati ad amplectendum illud obiectum, nihil aliud est in mea sententia, quam species benè coordinatæ, & dispositæ cum intentione, & vivacitate eorum obiectorum, apteque, ut facilius, & fortasse cum melioribus, & pluribus motibus, quam antea proponatur nobis illud obiectum, & excitetur simplex affectus necessarius erga illud, ut cum S. Thoma, & aliis docui latè in libro de anima; & explicabimus ex professo suo loco in 1.1.

Quo supposito facile explicatur, quomodo conducat habitus pœnitentiæ ad odium peccati alieni: nam odium peccati proprii nascitur in nobis ex duplici affectu; alter est amoris erga nosmetipsos, alter est odij circa offensam Dei propter eius turpitudinem: ideo enim habeo odium offensæ Dei, quia amo memetipsum, cui mala est offensâ Dei, & ideo nolo mihi illud malum. Hi duo affectus oriuntur in nobis ex duplici etiam cognitione proportionata; & quidem quâ facilitate habeo odium peccati mei, habeo etiam odium peccati alieni: si habuero similem affectum amoris erga illam aliam personam, sicut habeo erga me. Hinc ergo fit, ut qui odit peccatum proprium facile etiam oderit peccatum alterius, quia affectus odij erga peccati turpitudinem pariter movet ad odium peccati alieni, cum habeat eandem turpitudinem. Cæterum aliquando continget, non ita facile odisse peccatum alienum, quia nimirum deest ille alter affectus amoris erga personam extraneam: & ideo dixi, principia, quæ movent ad odium peccati proprii, movere partialiter, sed non adæquatè ad odium peccati alieni, quia solum movet ex ea parte, quâ includunt affectum odij erga turpitudinem offensæ, sed non ex ea parte, quâ includunt affectum amoris erga memetipsum: parum enim conducit amor mei ad odium peccati alieni. Quod idem invenies in cæteris virtutibus; nam castitas quâ parte includit amorem erga bonum castitatis, conducit ad volendum illud bonum aliis: non verò quâ parte includit affectum amoris erga me, cui volo illud bonum; sed huius loco debet subrogari alter affectus amoris erga alium, quo posito, qui vult sibi bonum castitatis, vult etiam amico, sed non ex eodè principio adæquatè. Hinc etiam regulariter fit illa bona nos velle amicis quæ volumus nobis; quia, scilicet, æstimatio & affectus erga illud bonum movet nos, supposito affectu ergo amicum; ut illud etiam velimus amico: Item hinc est, posse aliquem esse castum in se, & tamen nolle castitatem suo inimico, sed potius luxuriam, quia scilicet deficit ille alius affectus amoris erga personam. Denique hinc est, aliquando è contra facilius nos velle hæc bona virtutum aliis, quam nobis, quia scilicet temperantia aliena non sese offert nobis difficilis, sicut sese offert temperantia propria, & cum aliunde habemus affectum erga bonum temperantiæ, facile volumus eam in aliis, quibus naturali, & communi affectu volumus bonum.

Hæc doctrinâ suppositâ, facile respondeo ad præsens dubium, habitum acquisitum pœnitentiæ, seu principia illa, quæ nos movent ad odium peccati, partialiter, & maiori ex parte movere etiam ad odium peccati alieni, quia principaliter oritur illud odium ex æstimatione offensæ, & affectu simplici contra eius turpitudinem abstractè sumptam: non tamen